

et Henricus, et Raymundus filii eorum, et Aymo Rufus, et Villermus de Marrineio, et Huo Candart ejus patruus.

Ego Hugo dux Burgundiae, litteris istis notifico et confirmo donum quod feci Deo et sanctae Mariae, et cujus sanctimonialibus de Tart, quatenus mei memoriam jugiter habeant. Dedi igitur eis, laudante uxore mea et filiis, Odone, Huone, Raymundo, potestatem quae vocatur Marmot, cum appendiciis suis ad excolendum et ad ea quae eis fuerint necessaria. Hujus rei sunt testes: Gosbertus vicecomes, Bartholomaeus de Fontanis, Gosbertus de Granceio, Aymo Rufus, Willermus de Marrineio, Willermus de Orguil, Odo Caynus, Petrus Gaberous (63).

XIII.

416 *Matthaeus dux Lotharingiae intuitu Atheleidis matris suae, in Tarto moniali effectae, certam salis mensuram apud vicum annis singulis percipiendam, Tartensi monasterio attribuit; Bertha ejus conjuge, fratre ejus Balduino et Agatha sorore laudantibus. Anno Christi 1142.*

(Ex autographo Tartensi.)

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii et Spiritus sancti. Lex spiritualis et carnalis exigit ut pro amicis honesta faciamus, praecipue pro eis quos nexu consanguinitatis et vinculo charitatis, arctius post Deum diligere praecipimur et debemus. Apostoli sententia haec est: *Qui suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior* (1 Tim. x). Ego igitur Matthaeus divinae permissionis dono Lotharingorum dux et marchio, notum facio omnibus tam posteris quam praesentibus, quoniam, inspirante gratia Spiritus sancti, erga obsequium venerabilis ducissae Atheleidis matris meae, praecordiale affectum intimae dilectionis assumpsi: quae mutatione dexterae Excelsi, pauper rebus et spiritu, sanctae conversationis propositum et habitum susceperat in Ecclesia et congregatione Tartensi. Invitante itaque gratia et compassione gratissima dulcissimae matris meae; pro remedio animae meae praedecessorumque et successorum meorum salute, laude et concessione uxoris meae Berthae: consensu etiam, imo petitione fratris mei Balduino, et Agathae sororis meae, v sesses apud Vicum, Elizabeth abbatissae, et sororibus Tartensis Ecclesiae, in perpetuum regulariter promovendis, per **417** manum venerabilis Stephani Metensis episcopi liberrima donatione concessi, eo videlicet tenore, ut illas absque ullo respectu, libere et absolute perpetuo possideant, et pro hac eleemosyna, tam pro me quam pro animabus patris

(63) Cum ex Chronico ad cyclos paschales anno 1125, Jocerannus ad festum S. Mammetis Lingonensem episcopatum dimiserit, eique successerit Guilencus, v Kalendas Octobris, ex hac charta evidens est coepisse Tartense monasterium, saltem anno illo 1125, cum adhuc episcopus esset Jocerannus; perfectum autem aedificiis, et bonis (quod satis esset) locupletatum fuisse anno 1132.

mei et parentum meorum apud clementiam Dei devotius intercedant. Hanc denique donationem, ad signum et mutationem perpetui monumenti, pontificali testamento, sigillo et anathemate decrevimus canonice et legitime roborari, ut nulla deinceps violentia, nulla successorum nostrorum calumnia valeat immutari. Utriusque etiam conditionis et ordinis, tam clericorum quam laicorum, idoneos adhibuimus testes, sub assignatione sigilli nostri, tempore necessitatis, recognoscendae veritatis promptissimos defensores. Testes autem hujus rei sunt, Walterus magister et archidiaconus, Embertus sacerdos de Vico, Gislebertus de Espinal, Jordanus medicus, Albertus de Romunt, Gualterus de Gisleberviler, Raimbaldus frater ejus Odowinus de Maylan, Guelpho de Melisei, Raynerus de Nancei, Arnulfus de Gilerencurt, Urricus de Area, Drogo de Nancei. De familia sancti Stephani: Gerardus de Jussey, Guidricus frater ejus, Richardus de Rinporth, Albertus de Ventosa, Albertus de Siey, Gualterus de Ultra Moseilam, Teobaldus Pincerna, Petrannus de Castello, Haymericus de Visinul, Nicolaus de Portusaliae Joannes Botes de Vico. De familia ducis Simon de Parreia, Gerardus advocatus de Brueris, Guarnerus frater ejus, Guillelmus de Archis, Folmarus de Mucups, Petrus de Aleia, Bertaldus de Bithis, Gualterus praepositus de Nancei. Imperante feliciter Conrado rege, Innocentio papante, iudictione v, epacta xxii.

XIV.

418 *Fredericus Tullensium comes, et uxor ejus Hawidis ratum habent anno Christi 1142 donum salis apud Vicum percipiendi, quod monasterio Tartensi Matthaeus Lotharingiae dux paulo ante concesserat.*

(Ex autographo Tartensi.)

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Ego **FREDERICUS** Dei auguste clementia Tullensium comes indignus, et uxor mea **HAWIDIS**, providentes saluti animarum nostrarum, et exspectantes remunerationem a Deo, ecclesiae Sanctae Mariae Tartensi, et venerabili abbatissae Elizabeth, et sororibus ibi Deo famulantibus, libera traditione donavimus v sesses apud Vicum, per manum comitis R. Barrensis, et Odonis de Mollem; prius donatos eis a Matthaeo duce, et Balduino fratre ejus, et assensu sororis eorum Agathae. Quia vero solent plerumque mundanarum possessionum traditiones successorum calumnia transmutari, ut caveri possit, utile duximus, ad posterorum notitiam tenaciter commendari. Quapropter praedictam donationem, quia eam in portione nostrae hereditatis suscepimus, susceptam libere donavimus, sigillo nostro confirmavimus adhibentes testes idoneos, quorum auctoritate res firmata et stabilita perpetuo maneat. Nomina autem eorum haec sunt: Stephanus majoris ecclesiae decanus et archidiaconus, Hugo de Gaudricurt archidiaconus, Albero, Bovo, Raynaldus comes Barrensis, Henricus frater comitis Frederici,

Odo de Molem, Falco de Mandalis, Hynfridus, Ulricus de **419** Domno Martino. De civitate: Henricus advocatus, Henricus de Cacenal, Fulco de Sancto Vedasto. De Familia comitis: Walo de Fontiniaco, et Wiardus frater ejus.

Hoc actum est anno ab Incarnatione Domini 1142, iudictione, v, epacta xxii.

XV.

Ex actis in capitulo generali quod apud Thart, anno 1268, in festo S. Michaelis archangeli celebratum est.

In primis cum olim per venerabilem Patrem dominum Bonifacium quondam abbatem Cisterciensem, deliberatione provida ordinatum fuerit, et statutum ut abbatissae quae aliquo rationabili casu detentae, eo anno quo tenentur venire ad capitulum generale de Thart, nequaquam venire potuerint, se per priorissas aut alias moniales de suis domibus honestas cum litteris excusent, statuitur quod abbatissa de Mostellot, quae se nec per nuntium idoneum, seu per litteras excusavit, imo (quod deterius est) per tres annos continuos de capitulo supradicto remansit sicuti inobediens et rebellis, stallum abbatissae non intret, donec domui de Thart fuerit personaliter praesentata. Quae nihilominus omni sexta feria interim sit in pane et aqua, et in sequenti capitulo generali, a tenente supradictum capitulum, nisi se legitime excusare potuerit, a regimine abbatissae sicut rebellis et inobediens deponatur.

Item statuitur ut omnes abbatissae et moniales, ad dictum capitulum annis singulis venientes; quando in conventu fuerint, omnibus horis et vigiliis in ecclesia cum aliis interesse personaliter non omittant.

XVI.

450 *Abbatia de Thart, monialium ordinis Cisterciensis, multarum aliarum caput.*

(Ex autographo Tartensi.)

Ego **GUIDO**, dictus abbas Cisterciensis (64), notum facio praesentibus et futuris quod Arnulfus Cornutus, et uxor ejus *Amelina* de assensu et emptione Hugonis ducis Burgundiae, et Mathildis uxoris ejusdem, per manum domni Stephani abbatis Cisterciensis, quibusdam sanctimonialibus quae se domui Cisterciensi reddiderant, locum qui dicitur Thart, ad construendam ibidem abbatiam dedit. Quo videlicet in loco idem Stephanus abbas Cisterciensis, abbatiam sanctimonialium secundum instituta Cister-

(64) Hic videtur fuisse Guido, hujus nominis secundus, abbas vero Cisterciensis xvi ex anno 1190 in 1202, exinde cardinalis episcopus Praenestinus, et archiepiscopus Remensis, de quo sic Necrologium Cisterciense: *iii Kalendas Augusti obiit dominus Guido Remensis archiepiscopus, quondam abbas Cistercii*. Quae porro hic enumerantur subjectae Tarto abbatissae, hoc ordine recensentur in Bulla Innocentii papae III, data ad annum Christi 1260:

ciensis ordinis viventium constituit, et abbatissam secundum formam Cisterciensis Ordinis ibidem ordinavit. Sciant igitur omnes quod praefata abbatia de Thart, propria est filia domus Cisterciensis, ita quod abbas Cisterciensis plenam potestatem habet corrigendi et ordinandi quae ibi corrigenda et ordinanda invenerit, tam in capite quam in membris, et eligendi abbatissam in ea et amovendi, secundum formam Ordinis. Insuper omnes abbatissae quae ad ipsam pertinent, haec scilicet: Bialumont, Estanchia, Polongies, Beaufaes, Colonges, Valbaions, Corceles, Mosterlet, Cambenoit, Dreiteval, Moleise, Leseleche, Monaster, Boiserotes, Reynoth, insuper et abbatia de Lumine, Dei, de Lude, et Ulnis, et si quae aliae in posterum pertinebunt, ad curam et ordinationem domus Cisterciensis jure perpetuo pertinent. **451** Praeterea sciendum quod supradictarum abbatiarum abbatissae, ad praedictam abbatiam de Thart, singulis annis in festo Sancti Michaelis, ad capitulum generale, quod abbas Cisterciensis vel per se, vel per aliquem cui vicem suam commiserit, tenet, debent convenire; praeter eas quae de indulgentia ipsius abbatis Cisterciensis remanent. In quo generali abbatissarum capitulo, debent proclamationes secundum formam Ordinis, coram abbate Cisterciensi, vel vicem ejus agente fieri; et quae corrigenda et ordinanda fuerint, ad arbitrium et dispositionem ejus sine omni contradictione corrigi et ordinari.

XVII.

452 *Vita S. Ambrosiniani episcopi et martyris.*

(Ex ms. parochiae Fontanensis, prope Divionem, cujus patronus est S. Ambrosinianus, coliturque Kalendis Septembris.)

I. Fuit quidam nobili prosapia satus, nomine **AGARUS**, in urbe Sarmatica, quae est in partibus Iberiae, regionis Asiae, cui erat uxor etiam nobilissima, nomine **SANNA**, ambo justis, ambo Deum timentes et praecipua ejus observantes, vix cum aliis frequentantes, ne forte verbo aut opere Deum offenderent. Tempore autem illo quidam tyrannus rex idola colens, jussit omnes ad sacrificia cogi, rennentes, variis tormentis, diversisque cruciatibus plecti. **AGARUS** ergo et **SANNA** videntes ferocitatem regis, proposuerunt illinc quamprimum egredi, et in aliam urbem proficisci; non immemores dicti Salvatoris, dicentis: *Si vos persecuti fuerint in civitate una, fugite in aliam* (Matth. x). Venditis itaque omnibus, tandem Artemitam, in finibus Armeniae ejusdem regionis Asiae sitam sese receperunt. Ubi

Abbatiam insuper de Bellomonte, abbatiam de Estanchia, abbatiam de Ulnis, abbatiam de Polongies, abbatiam de Benfaes, abbatiam de Colonges, abbatiam de Mustraloze, abbatiam de Cambenoit, abbatiam de Dreiteval, abbatiam de Lude, abbatiam de Moleise, abbatiam de Leseleche, abbatiam de Monaster, abbatiam de Boiserotes, abbatiam de Renoth, abbatiam sanctae Mariae de Burgil.

se prius ad beatissimi Egidii fanum conferentes Deo gratias egerunt, deinde domumculam ementes, ibi consistere ac manere constituerunt.

II. Steriles ambo cum per decennium juste modesteque vixissent, tandem divinitus prolem habuerunt, nec sine miraculo. Nam mulier quæ obstericandi fungebatur officio, unius quidem oculi orbata lumine, interim dum puerum reciperet, lumen ipsa subinde recepit. Quod cum illius divulgatum est, atque verum compertum incolis civitatis ceperunt etiam contra recenter nascentium legem, festivis illum agere diem gaudiis, laudantes et, benedicentes Deum, qui facit mirabilia magna solus. Matronæ interea a parentibus postulantes quo vellent eum nomine vocari, aliud miraculum sunt experti. Pendens enim puer ad matris mamillam, quam primam vocem edidit, ista fuit: « Ambrosinianus. » Attoniti omnes, et nomen velut cœlitus allatum cernentes, dixerunt: « Ambrosinianus fiat. » Sicque delatus ad sacros latices, Ambrosinianus vocatus est.

III. Transactis autem, ut patriarcha Jacob, simpliciter domi puerilibus annis, cum septimum ageret, liberalibus traditur disciplinis, sic ut superiores industria et inferiores se humilitate superaret. Et ne rerum affluentia, ut fit, vel ætatis levitate aliquatenus insolesceret, omni studio sese tradidit atque abstinentiæ. Nihil quippe voluptati consentiens corporeæ, creber in vigiliis, assiduus in orationibus, in jejuniis præcipuus persistebat. Vix intra ecclesiam nisi orantem, vel extra nisi legentem deprehendisses, nisi imposita necessarij usus utilitas impedisset. Quod suis nedum condiscipulis, sed et præceptoribus non mediocrem admirationem deferebat.

IV. Pollens itaque litteris et virtutibus Ambrosinianus, cum jam bisenos attigisset annos, domum patris revertitur, ubi paucis moratus diebus, omnibus renuntiare et mundum relinquere proposuit, aninadvertens tutum non esse cohabitare serpenti. Hinc valedicens parentibus, post longa itinerum spatia, tandem Sarlatum adventavit: ubi a Nicephoro illius urbis episcopo benigne exceptus, plurimum adamatus, et denique ordinatus, eo virtutis et excellentiæ venit, ut cæteros omnes in officii sui sedula profunctione superaret. Insuper tanta episcopo est addictus pietatis ergo necessitudine, ut ne uno quidem pede ab eo discedere liceret. Quadam autem nocte dum uterque pervigil in oratione et assidua lectione persisteret, accidit ut pontifex jam senio confectus lumen exstingueret. At continuo vidit angelum Dei manifeste lumen Ambrosiniano tribuere, unde miratus: « Ambrosiniane, inquit, quid hoc sibi vult? » Cui respondit: « Pater mi, gratia Dei. »

V. Mane facto vocat episcopus majores urbis illius. Quibus cum declarasset miraculum, ait Ambrosinianum episcopatu dignissimum. Ex re tam nova attoniti omnes libere consentiunt, excepto

illorum uno, cujus filius mortuo pontifico episcopale aucupabatur munus. Sed interim dissentiens, volente Deo coram omnibus statim expiravit. Ad tam novum spectaculum fit populi magnus concursus. Monet Ambrosinianus omnes preces apud Deum supplices fundant: fundit et ipse, et tandiu prostratus jacuit in oratione, donec defunctus resurgeret a morte. Mirantur omnes, ac summa lætantur exultatione, laudantes, et glorificantes Deum, qui talem potestatem dedit hominibus. Quo tandem factum est ut divus Ambrosianus, licet renuens, Sarlatensis episcopus creatus sit.

VI. Ambrosinianus ad summum episcopatus gradum evehctus, eo sanctitatis, pietatis et justitiæ venit, sibi ut æqualem tunc temporis haberet neminem. Nam cæcis visum, surdis auditum, et mutis loquelam restituit, insuper et multos a dæmonibus vexatos coercuit, sicque ejus sanctitatis fama per omnes orbis provincias percrebuit, ut omnes undequaque eum invisendi percupidi eo confluerent, et ad eum adirent ob illa ejus crebra miracula, quorum vel maximo desiderio tenebantur atque afficiebantur. Accurrunt et parentes ejus, benedicentes Deum qui talem eis dederat prolem. At pius Pater cernens se tantos inire honores, prudenter imminente sibi ambitionis periculo obviam ire cupiens, certiorque factus a parentibus cujas ipse esset, et quorsum ipsi a patriæ finibus extorres et profugissent, illuc remeare proposuit; atque Sarlato tandem discessit, cunctis mœrentibus, postquam de suo episcopatu sanctissime disposuit.

VII. Ambrosinianus Sarmaticam ingressus, evangelicam disputationem publice aggreditur. Illico fana destruuntur, deseruntur idola, passim coruscant et eriguntur allata crucis trophæa. Interea rescitur, et regi renuntiatur crucicolam quemdam Sarmaticam adventasse, qui diceret deos falsos suorum scelerum pœnas apud inferos luere; Christum autem, verum Dei Filium ab omnibus coli debere. Perquiri jubetur, inventus ligatur, cæditur, conspuitur; et sic obtutibus regis præsentatur. Cui ille: « Tunc ille es, quem fama vulgavit deorum sacratissimum cultum ausu sceleratissimo profanare, et Deum nescio quem colendum, a Judæis crucifixum, publice prædicare? » Cui respondit: « Audi, sacratissime rex: Noli putare eos deos, sed potius dæmones; Deus enim unus est, in cujus virtute verba salutis annuntio, et illi cunctos lucrificare cupio; quem et te cognoscere utinam non puderet. » — « Nisi ab ejusmodi stultitia, rex ait, cessaveris, diversis te faciam pœnis interimere. » Ad quod nihil respondit.

VIII. Egressus a facie regis athleta Dei, sequenti die intrepidus fanum idolis plenum ingreditur; quæ omnia jussit dirumpi, et in pulverem comminui. Evaginato autem ibi evangelicæ prædicationis gladio, plusquam tria millia hominum in fide solidavit, et baptizavit. Iterum capitur, verberatur et jussu regis in carcerem truditur, ut ibi inedia

deficeret. At Deus, sui curam gerens famuli, misit angelum de cœlis, qui ejus nedum vulnera curaret, sed et ei cibum ministraret. Multis ergo diebus elapsis cernens rex impius sanctum Dei incolorem, ira percitus dixit: « Non parum tibi videtur jura nostra contempsisse? insuper et deos nostros confregisse? Ex duobus unum elige: aut sacrificare, aut turpiter mori. Si enim sacrificaveris, supra multa te constituam. » At fortis athleta nec minis terretur, nec blandis verbis seducitur.

IX. Videns ergo tyrannus animi illius constantiam, jussit eum a tortoribus in equuleo suspendi, et pectinibus ferreis sacra ejus latera perforari. Sal quoque jussit in vulnera plagarum aspergi. Sed inter hæc stat vir Dei immotus, dicens, quod non sunt condignæ passioneshujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. viii). Tandem jussit impius rex illum malleis, bacillisque ferreis tandiu contundi et comprimi, donec animam exhalaret. Quod ut factum est, anima ejus inter angelicos choros nive candidior a Christicolis visa est. Rex vero ullis nec parcere volens reliquiis, corpus ejus canibus devorandum exposuit, frustratus desiderio, plures alios fame pene peremptos adducere jussit. Sed interim cum ex illis unus corpus exsangue olfactus esset, statim in rabiem versus est, et celeri gressu pergens ad regem, ipsum momordit, ut ipse in rabiem etiam verteretur. Hoc cernentes qui a beato Ambrosiniano fuerant instructi, Deum laudaverunt, et corpus ejus honorifice sepelierunt: insuper et ingentem basilicam in ejus honore fundaverunt. Ad cujus tumulum confluant undique populi, sanitatis recuperandæ gratia: nec frustrantur, præstante hoc ad honorem famuli sui Jesu Christo Domino nostro.

XVIII.

S. Ambrosiniani festus die Kalendis Septembris. Bartholomæus dominus de Fontanis.

(Ex parte II, cap. 44. Tabularii S. Stephani Divionensis.)

Quoniam refrigescere charitate abundat iniquitas, et paulatim diminuitur veritas a filiis hominum, ne contra ipsam unquam prævaleat falsitas, litteris ipsis præsentium ac futurorum tradimus notitiæ. Bartholomæum dominum de Fontanis, in capitulo Beati Stephani Divionensis quondam venisse, et domno Herberio abbate, atque Warnerio præposito cæterisque canonicis ibi residentibus, jornalem quemdam terræ incultæ, ante portam sui castris positum, ut sibi suisque hæredibus qui post se ipsius castris domini essent, censualiter ab eis daretur, petivisse. Quod domnus abbas, laude et consensu totius capituli illi concessit, tali scilicet tenore, ut si ipse, vel successores ejus censum debitum tempore constituto non redderent, excommunicarentur,

(65) Hic annus 1171 ductus est a Paschate, vel a 25 Martii, et æram Dionysianam a Christi Natali in-

PATROL. CLXXXV.

donec illud persolverent. In Kalendis igitur Septembris, die natali sancti Ambrosiniani qui ibidem colitur, sex nummos constituerunt ei reddere unoquoque anno. Hujus rei ex parte Bartholomæi sunt hi testes: Wido de Monroyr, Wido de Alta Villa, Paganus de Chax, Guido de Eschanna, milites. Robertus major ipsius, et Vaslius frater ejus, Ulricus, Warnerius; ex parte autem canonicorum, Engalrannus minister eorum, Lambertus furnarius, Girbertus sutor, et de Aqueductu, Ansius, Amicus, et Joannes frater ejus, et alii plures.

XIX.

Reliquiæ sancti Ambrosiniani.

(Ex eodem tabulario.)

Anno ad Incarnatione Domini 1171 (65) epacta I, solaris cycli III, consecratum est altare in cryptis Sancti Stephani, a domno Guichardo Lugdunensi archiepiscopo, in honore Dei et sanctæ ejus genitricis Mariæ, et sancti Joannis Baptistæ et sancti Blasii, et sancti Egidii, et omnium sanctorum. Positæ sunt ibi reliquiæ de ligno Domini, de sepulcro Domini, de sepulcro beatæ Mariæ et sancti Petri apostoli, de vestimento sancti Joannis Baptistæ, de osse sancti Laurentii, sancti Leodegarii, sancti Medardi, sancti Ambrosiniani, sancti Honorati. Eodem die, id est Idibus Septembris, consecratum est cœmeterium ab eo archiepiscopo ante ecclesiam Sancti Stephani.

459 XX.

Rainerius miles, frater Godefridi Lingonensis Episcopi. 1141.

(Ex autographis tabulis S. Eugendi Jurensis.)

In nomine sanctæ Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti. GODEFRIDUS, sanctæ Lingonensis Ecclesiæ episcopus, ADONI venerabili abbati monasterii Sancti Eugendi, ejusque successoribus in perpetuum.

Quoties ecclesiasticarum causarum diffinitiones, et pacis Ecclesiarum firmitates in posterum fideliter conservari desiderantur, operæ pretium est ut rei veritas litterarum apicibus firmissime adnotetur. Quapropter ego Godefridus sanctæ Lingonensis Ecclesiæ episcopus, notum fieri volui sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus presentibus atque futuris, qualiter calumnia Melundensium monachorum, quam adversus monachos Sancti Eugendi Jurensis monasterii habuerant de ecclesiis Barrensibus superioribus et inferioribus, annuente Deo sit terminata. Delegatis enim nobis litteris, et venerabili fratri nostro Hugoni Altissiodorensi Dei gratia episcopo a domino sanctæ et universalis Ecclesiæ summo pontifice Innocentio, ex ejusdem decreto, utrique parti communicato consilio diem exsequendæ justitiæ constituimus. Ad quam cum utraque partes, Ju-

choatam novem fere mensibus anteverit. Nam anno 1170, Dionysiano fuit epacta I, cyclis solis III.

45

rensiū videlicet. Et Melundensium monachorum, cum abbatibus suis convenissent, et allegationes suas diligentissime exposuissent, Jurensibus quoque apostolicis privilegiis et pontificalibus donationibus ac diffinitionibus jus suum tuentibus, Melundensibus vero in suis probationibus deficientibus, consilium habuimus ut ad **160** tantam controversiam diffiniendam cum utrisque partibus, presentiam domni Bernardi abbatis Claravallensis adiremus. Habito igitur tanti viri, et aliorum virorum religiosorum qui cum eo fuerant, consilio, nos qui ex commissio nobis officio fraternam pacem providere, et cuique Ecclesie suum jus conservare, nec non temerarias calumnias justitie falce debemus reseccare, attendentes quidem Jurensium justitie effectum, Melundensium vero defectum, calumniam illam tandiu ventilatam suffocavimus, et ecclesias illas cum appendiciis earum, unde controversia agitabatur, Jurensi ecclesie sine aliqua refragatione in perpetuum concessimus possidendas: laudante tamen Aladardo Melundensium abbate in capitulo suo, ubi erant Raimundus prior, Jordanis subprior, Garinus cellerarius, Arembertus sacrista, Ancherius cantor, Gautherius medicus, et alii quamplures Melundenses monachi. Hæc itaque ne succiduis temporibus aliqua oblivione deleantur, literis commendari præcepimus, et sigilli nostri impressione signavimus. Quicumque igitur contra hanc nostri presentis decreti paginam venire tentaverit, et Dei iram incurrat, et nostri vinculo anathematis subjaceat, donec de præsumptione facta digne satisfaciatur. Et quia omnis causæ diffinitione testes admittendi sunt, hujus rei testes sunt domnus Bernardus Clarevallensis abbas, cujus providentia acta sunt hæc, Guido frater ejus, magister Anselmus, Gautherius Trecensis, Girardus de Montesalgio, Ugo de Rive-ria canonici Lingonenses, Willermus de Marziaco et Joannes canonici Lugdunenses, Rodolphus decanus de Barro, et Joannes Capellanus Sancti Macuti, **161** Petrus capellanus de Barrevilla, Petrus clericus filius Widonis Gonterii, Robertus filius Odonis Rufi, Rainerius miles, frater Lingonensis episcopi, Rainaldus nepos Hugonis vicecomitis, et Leobaudus de Arienne ponte.

Acta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quadragesimo primo.

XXI.

Guido de Sobernone, uxor ejus Emengardis, nepos ejus Oddo de Mirabel. 1149.

(Ex autographo Pratiolongi.)

In nomine Domini, Ego ODDO dux Burgundie, tam futuris quam presentibus, notum fieri volo quod Guido de Sobernone, ecclesiam monialium Sancte Mariæ, quæ in fundo Moloonia constituta est, de universo territorio quod in ipsa Moloonia sui juris fuerat, per manum meam, usque ad divisionem territorii de Saviniaco, et usque ad divisionem territorii de Balmeta, divisionemque terræ

Mediolani; et versus Choium usque ad semitam, quæ ultra silvam de Agei venientes Mediolanum ducit; et versus Magnummontem, usque ad cryptam collis, quæ retro secus Sarratam est, cum laude Emengardis uxoris suæ, et Oddonis de Mirabel nepotis sui, solemniter investivit. Fide etiam in manu mea promisit quod usque ad imminentes Rogationes, universos habitatores ejusdem territorii alias in terra sua pacifice locaret, et ab ipsis, et ab universis, sive sint monachi, sive sint laici, qui hæcenus terra ipsam incoluerant, post terminum denuntiatum, vacuum et liberrimam Ecclesie manciparet, vineas **162** autem quas ibi rustici habent, aut moniales emerent, aut proinde censum convenientem haberent. Portionem etiam molendini, quam ibi Huguerus habebat, aut moniales similiter emerent, aut inde sensum congruum ab homine acciperent. Molendinum præterea quod apud Choium ipse Guido calumniabatur, cum cæteris molendinis in wadio concessit. Cum autem et hoc et alia molendina redemerit, donationem unius ipsorum molendinorum supradictæ Ecclesie perpetuo habendam annuit. Harum ergo donationum si qui defraudator vel imminutor exstiterit, me adversus calumniatorem, Ecclesie protectorem futurum precatus est; et ut rata et inconcussa supradicta omnia permanent, sigillo meo chartam presentem muniri summpere est hortatus. Testes horum sunt, ego ipse Oddo dux Burgundie, Guido Garrelus, Herluinus de Torcenai, Garnerius de Agei, Petrus dapifer de Castellione, Morellus de Clermont, Warnerius filius majoris de Fluriaco.

Acta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini 1149, indictione XII, epacta IX, concurrente V, regnante Ludovico rege, et Godefrido Lingonis episcopo vente.

XXII.

Bartholomæus de Subernon, dictus de Fontanis: Chalo et Theselinus filii ejus. 1154. S. Antellus ipse est S. Antidius episcopus Bisontinus et martyr.

(Ex autographo.)

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego HENRICUS, Dei gratia Eduensis episcopus, quoniam quod loquimur transit, quod scribimus manet, utile ducimus **163** litteris manentibus adnotari quod memorie posterorum expedit commendari. Notum sit igitur tam posteris quam instantibus quod Bartholomæus de Fontanis, Calo quoque et Theselinus filii ejus, Guigo Garrelus et Odo filius ejus, domina Abba et Bartholomæus filius ejus, die qua Theobaldus Garrellus in cœmeterio Moloonia sepultus est, Deo et ecclesie Beatæ Mariæ Molooniaensis, pro remedio animarum suarum, terragium de Curcellis perpetuo libere possidendum contulerunt, ea nimirum interposita conditione, quatenus prædicta Ecclesia annuatim eis tres sextarios persolveret, unicuique trium prædictarum personarum unum sextarium, medietatem frumenti, alteram tre-

mosii. Sciendum quod ejusdem generi, prædicti Theobaldi, qui duxerant in uxores filias ipsius, tam ipsi quam filie, ipsum donum fieri voluerunt et laudaverunt, quorum unus, Buirus scilicet de Vietel, sedem molendini sibi retinuit apud Corcellas, eo nimirum tenore, quatenus in constructura molendini ipse Buirus medietatem sumptus poneret, et quæstus et multaræ medietatem acciperet; ecclesia vero residuum expensæ solveret, quæ lucri medietatem esset receptura. Præfata terra jacet sicut semita dividit, deducens ab Sancto Antello versus Unche. Præterea prædicti homines qui jamdictum donum fecerunt, benigno favore eidem concesserunt ecclesie quamdam partem terræ contiguae finagio Sancti Antelli. Hoc autem latere nolumus, quod terragium atque decimationes memorati territorii ejusdem Ecclesie in jure proprio redigantur. Hujus autem donationis et pacti testes fuerunt, Robertus decanus de Subernon, Nicholaus, sacerdos de Molen, Arnulfus miles de Scanae, **164** Guido de Curte, Letholdus de Vergi, Petrus de Sancto Antello, Alemannus de Subornon. Scire etiam volumus quod Robertus Safredus, Abba quoque frater ejus, assensu liberorum eorum, Stephani, nec non Joannis, et Galteri sine terra, juramento confirmarunt, supradictum donum se tenturos. Hujus denique concessionis et juramenti testes fuerunt Petrus sacerdos, Willermus medicus, Bartholomæus de Subernon, Chalo quoque et Theselinus filii ejus, Guigo Garellus, nec non Odo filius ejus, Humbertus Garellus, Guillelmus de Hartheu, Odo Berardus, Morandus Thuri, Rainaldus Guido de Subornon, Barnuinus de Drea, Morellus de Claromonte, Albertus de Chace. Ut autem hoc donum inconcussum perpetuo perseveret, presentem chartam fieri, factam caractere proprie imaginis communiri, et testium inscriptione corroborari decrevimus.

Actum anno Verbi incarnati millesimo centesimo quinquagesimo quarto, indictione II, epacta IV, concurrente quarto.

XXIII.

Gautherius dominus Sombornionis, Garnerius frater ejus. 1188.

(Ex tabulario Buxerie, parte I, charta 6.)

Ego GAUTHERIUS, Sombornionis dominus, omnibus notum facio quod Haymo filius Humberti de Moelem me presente dedit in elemosynam fratribus de Buxeria, pro remedio anime suæ et parentum suorum, sex nummos censuales quos calumniabat pro territorio trium vallium. Super hoc quidem promisit se garantiam portare contra universos calumniam moventes. Et inde **165** habuit viginti duos solidos fortis monetæ Divionensis de beneficio ecclesie Buxerieensis. Si autem ipse Haymo a garantia portanda quoquo modo defecerit, ego et Garnerius frater meus, responsales sumus, quia de pecunia quam acceperat, viginti solidos præfatis fratribus reddet, nec eos amplius exiget ab eis, donec univer-

sas calumnias perfecte extinxerit. Hoc laudaverunt Hodierna mater, Guido frater, Petronilla soror præfati Haymonis, apud Sombornionem in aula mea ante cameram. Hujus rei testes sunt Martinus cellerarius, Guido, Girardus monachi Buxerie, Garnerius dominus Montilionis, Dominus Variminus et Joannes filius ejus de Dreis, Humbertus de Eschanay, Marisshotus præpositus Sombornionis, et plures alii. Et, ut hoc ratum permaneat, rogatu utriusque partis, sigilli nostri impressione munivimus.

Actum est hoc, anno ab Incarnatione Domini M. C. octogesimo octavo, Anserico tenente abbatiam Buxerie, et Hugone gubernante ducatum Burgundie.

XXIV.

Girardus li Broz, dominus de Asneris, filius domini Bartholomæi de Fontanis. 1206.

(Ex tabulario Buxerie, parte XII, charta 1.)

Ego Odo dux Burgundie omnibus notum facio, presentibus pariter et futuris quod Girardus li Broz, dominus de Asneris, recognovit in presentia mea quod dominus Bartholomæus de Fontanis pater suus, dederat et concesserat ecclesie et fratribus de Buxeria in perpetuum elemosynam pasturas per totum finagium de la Cholor, et de veteri molendino, et de **166** genili, etc., ipse et Margareta uxor sua, domina de Asneris, etc. Et, quia hanc elemosynam patris sui male detinuerat, petivit absolutio- nem a prædictis fratribus, et accepit. Hujus recognitionis et laudis testes sunt Bernardus abbas Fonteneti, Hugo cellerarius, Joannes de Montebarro monachi Fontenetenses, Bernardus dominus de Spissa, Acuns miles, Tecelinus de Nogeno. Quod totum ut ratum sit, sigilli mei munimine roborare præcepi, anno Verbi incarnati 1206.

XXV.

Galterius dominus Sombornionis, cujus uxor Jacoba, filii Arveius et Galterius, pater Guido, avunculus Arveius, avus Garnerius. 1208.

(Ex tabulario Buxerie, parte XII, charta 2.)

Ego GALTERIUS dominus Sombornionis notum facio presentibus et futuris, quod dederim fratribus Buxerie in elemosynam, medietatem prati de la Cholor, laudantibus uxore mea Jacoba, et filiis meis Arveio et Galterio, quandiu tenuero gageriam domini Guidonis de Vennere. Laudavi etiam eis, et confirmavi omnia quæcunque ipsi possident usque in presentem ex largitione elemosynarum domini Arveii avunculi mei, et domini Guidonis patris mei, et omnium antecessorum meorum, aut si qua de casamento eorum vel meo, elemosyna vel emptione acquisierunt. Ut autem hoc ratum permaneat, presentem chartam sigilli mei impressione munivi.

Actum est hoc anno incarnati Verbi 1208.